

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Svědecká výpověď v trestním řízení

Bakalářská práce

Witness Testimony in Criminal Procedure

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Dlešíková Tereza Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Klára Zifčáková

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 20.2.2022

.....
Klára Zifčáková

Poděkování

Touto cestou bych chtěla vřele poděkovat JUDr. Tereze Dlešíkové Ph.D. za cenné rady, připomínky a ochotu při konzultacích a vypracování této bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce na téma Svědecká výpověď v trestním řízení se zabývá v úvodní části pojmem *svědek*, kdo svědkem smí a nesmí být a jaká jsou jeho práva a povinnosti. Následně se práce orientuje na výslech svědka, jakožto jednoho z prostředků dokazování, popisuje jednotlivé fáze výslechu a jaké typické výslechové situace mohou nastat. Poté se zabývá procesem hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi, postupem výslechu osoby mladší osmnácti let a možnostmi ochrany svědka. Na závěr práce popisuje institut korunního svědka a spolupracujícího obviněného a komparuje je s jejich zahraničními úpravami.

KLÍČOVÁ SLOVA

Svědka * svědecká výpověď * výslech * věrohodnost * práva a povinnosti * ochrana svědka * korunní svědek * spolupracující obviněný

ANNOTATION

Bachelor thesis on the topic of the Witness Testimony in Criminal Procedure deals in the introductory part with the term *witness*, who can and cannot be a witness and what rights and obligations witness has. Subsequently the work is oriented at witness interview, describes its various stages and typical situations. Then it deals with the process of assessment of witness credibility, witness interview of underage person and witness protection. In conclusion of the work is devoted to description of crown witness and cooperating defendant and their legislation in different countries.

KEYWORD

Witness * witness testimony * witness interview * credibility * rights and obligations * crown witness * cooperating defendant

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení pojmu svědek	8
1.1 Osoby, které mohou a nemohou být svědkem.....	8
1.1.1 Poškozený v pozici svědka.....	10
2 Práva a povinnosti svědka	15
2.1 Povinnost svědčit a její výjimky	16
2.1.1 Právo na odepření výpovědi.....	21
2.2 Křivá výpověď	22
3 Provádění důkazu výslechem svědka	25
3.1 Úvodní fáze výslechu svědka.....	25
3.2 Vlastní výslech	27
3.2.1 Monologová část	28
3.2.2 Dialogová část.....	29
3.2.3 Typické výslechové situace	30
3.3 Závěrečná fáze výslechu	33
4 Věrohodnost svědka a jeho výpovědi	34
5 Výslech osoby mladší osmnácti let	39
6 Ochrana svědka.....	43
7 Korunní svědek a spolupracující obviněný.....	46
7.1 Institut korunního svědka v zahraničí	49
7.1.1 Slovensko.....	49
7.1.2 Spolková republika Německo	50
7.1.3 Anglie a Wales.....	51
7.1.4 USA.....	52

Závěr.....	54
Seznam použité literatury.....	55
Monografie.....	55
Právní předpisy.....	55
Soudní judikatura.....	56
Elektronické zdroje	56

Úvod

Má bakalářská práce se zabývá tématem svědecké výpovědi v trestním řízení. Toto téma jsem si vybrala zejména z důvodu častého využití svědecké výpovědi jako jednoho z důkazních prostředků, proto mi připadá důležité se v této problematice alespoň trochu orientovat, jelikož v pozici svědka se může ocitnout zpravidla kdokoliv z nás.

Cílem této práce je především objasnit procesní postavení svědka, jeho práva a povinnosti, postup provádění jeho výslechu a uvést možnosti ochrany svědka. Snahou bylo také stručně popsat institut korunního svědka a spolupracujícího obviněného a následně porovnat jejich zahraniční úpravu s právní úpravou v České republice.

Práce je rozdělena do jednotlivých kapitol, v rámci kterých v úvodu objasňuji a definuji pojem *svědek*, kdo svědkem může a naopak nemůže být a přesněji specifikuji situaci, kdy v pozici svědka vystupuje osoba poškozená. Následně vymezuji práva a povinnosti svědka a důkladněji se zaměřuji na povinnost svědčit a právo odepřít výpověď. Následkům porušení povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamlčovat, tedy křivé výpovědi poté věnuji následující podkapitulu.

Ve třetí kapitole se věnuji procesu výslechu, tedy tvorbě svědecké výpovědi. Tato kapitola je tvořena dalšími podkapitolami kopírujícími jednotlivé fáze výslechu, kde jsem také zmínila typické výslechové situace a taktické postupy využívané při výslechu kriminalisty.

V druhé polovině práce se zabývám procesem hodnocení věrohodnosti svědka a jeho výpovědi, výslechem osoby mladší osmnácti let, jež nese určitá specifika a možnostmi ochrany svědka.

Závěr práce věnuji institutu korunního svědka a jeho období v českém právním systému, tedy institutu spolupracujícího obviněného. Tento institut poté komparuji s jeho zahraniční úpravou na Slovensku, ve Spolkové republice Německo, Anglii a Walesu a USA.

1 Vymezení pojmu svědek

Definici svědka jako takového v trestním řádu nenajdeme, ten vymezuje pouze práva a povinnosti svědka a postup při provádění důkazu výsledkem svědka. Můžeme z něj však dovodit, že svědkem je fyzická osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby jako svědek vypovídala o skutečnostech, které viděla, slyšela nebo jinak vnímala svými smysly. Z tohoto pohledu považujeme svědka za osobu nezastupitelnou, neboť pouze ona vnímala skutečnosti důležité pro trestní řízení.¹

V rámci teorie a praxe trestního práva se rozlišuje postavení svědka ve smyslu materiálním a formálním.

Svědkem v materiálním smyslu rozumíme fyzickou osobu, která vnímala důležité skutečnosti pro trestní řízení a je schopná o nich vypovídat, bez ohledu na to, jestli k výpovědi byla již vyzvána orgány činnými v trestním řízení.

Svědkem ve formálním smyslu je pak osoba, která již byla předvolána k výsledku a nabyla práv a povinností svědka.

Jestliže orgán činný v trestním řízení o svědkovi v materiálním smyslu neví a ten se sám k výsledku nedostaví, nestává se svědkem ve smyslu formálním. Totéž platí naopak. Jestliže orgán činný v trestním řízení svědka předvolá k výsledku, ale zjistí, že o důležitých skutečnostech nic neví, nejedná se tak o svědka v materiálním smyslu.²

1.1 Osoby, které mohou a nemohou být svědkem

Osoby způsobilé být svědkem jsou ty, které jsou schopny správně vnímat a následně vypovídat o dříve vnímaných skutečnostech. Pokud je tato základní podmínka splněna, svědkem mohou být osoby české ale i cizí státní příslušnosti, osoby nezletilé (včetně osob mladších 15 let), osoby s trvalým či krátkodobým fyzickým nebo mentálním postižením, osoby příbuzné nebo v poměru

¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 405

² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1434

obdobném, osoby, které byly již v minulosti odsouzeny pro trestný čin křivé výpovědi či křivého obvinění a také osoby, které jsou v téže věci poškozeným.³

Pokud by vyvstala pochybnost o schopnostech svědka zřetelně vnímat jev, o kterém má podat svědectví, vyřeší tuto otázku orgán činný v trestním řízení pro konkrétní případ sám, již před samotným výsledkem a případně zvolí vhodnou formu přezkoumání způsobilosti svědka. Způsobilost se zpravidla posuzuje za pomoci znalce a to psychologa či psychiatra.⁴

Osoby, které svědkem být nemohou, jsou ty, které jsou v tomtéž trestním řízení osoby obviněné či obžalované.⁵ Svědkem také nemůže být osoba spoluobviněná v téže věci. Dřívějšího spoluobviněného lze vyslechnout v případě, že proti němu nemohlo být nebo nebylo vedeno trestní řízení, např. z důvodu milosti, amnestie, promlčení, pro nedostatek věku atd., či bylo jeho trestní stíhání zastaveno nebo vyloučeno ze společného řízení, anebo pravomocně skončilo odsuzujícím nebo zprošťujícím rozsudkem.⁶

Svědék je také odlišná osoba od orgánů činných v trestním řízení, tedy nemůže současně zastávat funkci policejního orgánu, soudce, přisedícího či státního zástupce, jelikož vnímáním skutečnosti důležité pro trestní řízení je u něj k věci vytvořen poměr, který je neslučitelný s nestranným a nepodjatým vykonáváním funkce. Stejně tak advokát, který poskytl svědeckou výpověď, znalecký posudek nebo je tlumočnickem, nemůže být v dané věci obhájcem.⁷

Dále je vyloučeno, aby byl svědkem znalec. Rozdíl mezi znalcem a svědkem spatřujeme ve způsobu nabývání znalostí o skutečnostech. Znalec si své znalosti opatřil v souvislosti s trestním řízením za účelem vypracování posudku, tedy až poté co skutečnosti nastaly, kdežto svědek znalosti o skutečnostech nabýval bez souvislosti s trestním řízením. Znalec může být

³ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 387

⁴ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 406

⁵ Tamtéž

⁶ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, str. 264

⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1435

svědkem pouze v případě, pokud své znalosti nabýval bez souvislosti s trestním řízením, tedy jako očitý svědek události se zvláštními odbornými znalostmi, na základě kterých skutečnosti vnímal.⁸

1.1.1 Poškozený v pozici svědka

Trestní řád v § 43 odst. 1 uvádí, že poškozeným je „*Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil*“.⁹ Na rozdíl od oběti trestného činu, může být poškozeným v trestním řízení také právnická osoba.¹⁰ Dle zákona o obětech trestných činů smí být poškozeným také oběť trestného činu.

Jak již bylo zmíněno, také poškozený může vypovídat v pozici svědka. V případě, že tato situace nastane a poškozený svědeckou výpověď poskytne, musíme být zvláště obezřetní při jejím hodnocení, jelikož taková osoba má bezpochyby jistý zájem na výsledku daného trestního řízení. Stejně tak poznatky o skutečnostech, které nám poškozený vypoví, mohou být značně zkreslené a to z důvodu jeho rozrušení, strachu a dalších aspektů, které ovlivňovaly jeho proces vnímání.¹¹

Práva a postup výslechu poškozeného (resp. oběti) jako svědka jsou vymezena v zákoně č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

Tento zákon stanovuje v § 18, že oběť trestného činu musí být vyslechnuta zvláště šetrným způsobem a veškeré otázky směřující do intimní oblasti mohou být kladeny pouze za předpokladu, že jsou důležité pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení. Intimními otázkami v tomto kontextu rozumíme otázky týkající se oblasti sexuality poškozeného. Otázky musejí být kladeny vyčerpávajícím způsobem tak, abychom je nemusely následně opakovat a také

⁸ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 385

⁹ §43 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

¹⁰ DURDÍK, Tomáš, ČÍRTKOVÁ, Ludmila, HÁKOVÁ Daniela a VITOUŠOVÁ, Petra. *Zákon o obětech trestných činů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-109-7, str. 7

¹¹ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 385

s ohledem na věk, psychické zdraví a kondici oběti. Tyto pravidla musejí být dodržovány nejen orgány činnými v trestním řízení a Policií ČR, ale také všemi ostatními subjekty, které otázky směřující do intimní oblasti oběti mohou pokládat. Mezi tyto subjekty řadíme znalce, jednotlivé strany trestního řízení, jejich zástupce a také příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí. Toto ustanovení chrání oběti trestných činů především před jejich sekundární viktimizací, tedy způsobením druhotné újmy zejména ze strany orgánů činných v trestním řízení a Policií ČR. Dále toto ustanovení chrání poškozenou osobu v postavení svědka při výslechu realizovaném v přípravném řízení a řízení před soudem.¹²

Oběť má také právo podat kdykoliv námitku proti zaměření otázky. Námitka slouží jako obranná reakce proti nevhodně zaměřené otázce do intimní oblasti, která nevede k objasnění důležitých skutečností pro trestní řízení. Námitku je nutno uplatnit ihned po pronesení otázky a vyslychající orgán je povinen námitku zaznamenat do protokolu. O důvodnosti námítky rozhoduje obratem orgán vedoucí výslech a jeho rozhodnutí spolu s odůvodněním musí být opět zaznamenáno v protokolu.¹³

Podle § 19 zákona o obětech trestných činů, oběť může žádat, aby byla vyslechnuta osobou stejného či opačného pohlaví. Toto ustanovení se vztahuje na veškeré trestné činy, avšak pouze na fázi přípravného řízení. Žádost o provedení výslechu s požadovaným vyslychajícím se může podat ústně či písemně a je jí vyhověno za předpokladu, že jsou splněny kumulativně tyto podmínky:¹⁴

- žadatel je zvláště zranitelná oběť,
- nebrání tomu žádné důležité důvody (např. nutnost provedení daného úkonu formou neodkladného nebo neopakovatelného úkonu či možná ztráta důkazní hodnoty výslechu při jeho odložení).

¹² DURDÍK, Tomáš, ČÍRTKOVÁ, Ludmila, HÁKOVÁ Daniela a VITOUŠOVÁ, Petra. *Zákon o obětech trestných činů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-109-7, str. 165-167

¹³ Tamtéž str. 167

¹⁴ DURDÍK, Tomáš, ČÍRTKOVÁ, Ludmila, HÁKOVÁ Daniela a VITOUŠOVÁ, Petra. *Zákon o obětech trestných činů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-109-7, str. 169

Pokud z některého výše uvedeného důvodu není možné výslech s požadovaným vyslychajícím provést, důvody, pro které to není možné, se zapíší do protokolu.¹⁵

Mezi zvlášť zranitelné oběti řadíme oběti mladší 18 let, osoby hendikepované nebo vysokého věku, oběti trestného činu teroristického útoku či trestného činu obchodování s lidmi, oběti trestného činu znásilnění, týrání svěřené osoby a trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí, oběti trestného činu v sexuální oblasti, trestného činu zahrnujícího násilí nebo pohrůžku násilí, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo oběti trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je zde zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy.¹⁶

Zvlášť zranitelná oběť si může zvolit tlumočnicka stejného či opačného pohlaví, pokud je jeho přítomnost u výslechu nutná. Žádost se podává stejně jako u volby pohlaví vyslychající osoby a může být zamítnuta, pokud je splněna alespoň jedna z podmínek:¹⁷

- provedení výslechu zvlášť zranitelné osoby nelze vykonat později, nebo
- nelze zajistit požadovaného tlumočnicka.

Zajištění volby tlumočnicka zvlášť zranitelnou obětí se lze domáhat, na rozdíl od volby vyslychající osoby, v jakémkoliv stádiu trestního řízení (v přípravném řízení, řízení před soudem prvního stupně, řízení o řádném či mimořádném opravném prostředku či vykonávacím řízení).¹⁸

V §20 zákona o obětech trestných činů je následně vymezen postup při výslechu zvlášť zranitelných obětí.

Orgány činné v trestním řízení při výslechu zvlášť zranitelné oběti musejí k oběti přistupovat s ohledem na závažnost spáchaného trestného činu, jeho okolností a také s ohledem na samotnou osobní charakteristiku oběti. Speciální

¹⁵ Tamtéž str. 169-170

¹⁶ § 2 odst. 4, písm. a) až d) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

¹⁷ DURDÍK, Tomáš, ČÍRTKOVÁ, Ludmila, HÁKOVÁ Daniela a VITOUŠOVÁ, Petra. *Zákon o obětech trestných činů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-109-7, str. 171

¹⁸ Tamtéž

pozornost si zasluhují zejména oběti trestných činů z nenávisti či rasově orientované, oběti sexuálně motivovaných trestných činů, oběti terorismu, organizovaného zločinu, či osoby, které byly na pachateli určitým způsobem závislé. Výslech je v přípravném řízení prováděn osobami k tomu speciálně vyškolenými a v prostorách tomu uzpůsobených. V případě, že je výslech prováděn jako neodkladný a neopakovatelný úkon, je možno výslech provést osobou nevyškolenou. Výjimkou je, pokud je zvláště zranitelnou obětí dítě, za těchto okolností, je osoba v přípravném řízení vyslechnuta osobou proškolenou k výslechu vždy, až na situaci, kdy je výslech nutné provést jako neodkladný úkon, ke kterému vyškolenou osobu nelze zajistit.¹⁹

Výslech zvláště zranitelné oběti by měl být proveden natolik vyčerpávajícím způsobem, aby nebylo nutné jej opakovat. Jestliže je opakování přece jen nezbytné, provádí výslech stejná osoba, za předpokladu, že tuto práci nadále vykonává a nebrání jí v tom jiné překážky (např. nemoc, čerpání dovolené atd.).

Zvláště zranitelná oběť dále smí projevit přání na zabránění bezprostředního vizuálního kontaktu s osobou podezřelou z trestného činu nebo s osobou, proti které se vede trestní řízení. Bezprostředním vizuálním kontaktem se rozumí přímé, vzájemné a zrakové vnímání osob. Pokud oběť toto své přání projeví, je orgán činný v trestním řízení povinen mu vyhovět, prostřednictvím různých úkonů, např. pomocí telefonního přenosu hlasu, audiovizuální techniky nebo vyslechne oběť jako svědka bez přítomnosti obžalovaného. Nevyhovění přání může být způsobeno určitými důvody, jako je nutnost provedení konfrontace osoby oběti v pozici svědka s obviněným za účelem prověření věrohodnosti.²⁰ V těchto případech je nutné, aby orgány činné v trestním řízení zabránily kontaktu alespoň před započítím a po skončení úkonu.²¹ Toto zajišťuje např. institut oddělených čekáren u soudu, o jehož návrh a následné prosazení se zapříčinil v roce 2000 Bílý kruh bezpečí.²²

¹⁹ Tamtéž str. 174 -175

²⁰ Tamtéž str. 176-177

²¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1483

²² *Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/projektovaciinnost>

V neposlední řadě má oběť také právo na to, aby byla k úkonům trestního řízení, tedy i k výslechu doprovázena důvěrníkem. Již podle termínu lze odvodit, že důvěrníkem by měla být fyzická osoba, v které má oběť důvěru a je svéprávná. Může jí být zmocněnec oběti a naopak jí nemůže být osoba, která je v dané věci obviněnou, obhájcem, svědkem, znalcem či tlumočnickem. Význam důvěrníka spočívá především v psychické a morální podpoře oběti, nemůže tak zasahovat do úkonů, kterých se spolu s obětí účastní.²³

²³ DURDÍK, Tomáš, ČÍRTKOVÁ, Ludmila, HÁKOVÁ Daniela a VITOUŠOVÁ, Petra. *Zákon o obětech trestných činů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-109-7, str. 178-181

2 Práva a povinnosti svědka

Trestní řád stanovuje v § 97 všeobecnou povinnost svědčit. Obsahem této povinnosti je dostavit se po řádném předvolání k orgánu činnému v trestním řízení a také povinnost vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o trestném činu, pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení.²⁴ O všeobecné povinnosti svědčit dále v kapitole 2.1 Povinnost svědčit a její výjimky.

Svědek je povinen vypovídat úplnou pravdu a nic nezamlčet. V případě, že by tato povinnost nebyla dodržena, osoba se dopouští trestného činu křivé výpovědi podle § 346 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku.²⁵

V situacích, kdy to orgán činný v trestním řízení vyžaduje, je svědek povinen podrobit se vyšetření duševního stavu znalcem, prohlídce těla, strpět odběr krve nebo jiné potřebné identifikační úkony, jako např. sejmutí daktyloskopických otisků. Dále je povinen napsat potřebný počet slov, je-li toho třeba ke zjištění pravosti rukopisu, podrobit se konfrontaci s obviněným nebo s jiným svědkem, podrobit se výsledku prostřednictvím videokonferenčního zařízení a zúčastnit se vyšetřovacího pokusu, rekonstrukce či prověrky výpovědi na místě.²⁶ V neposlední řadě má také povinnost zachovat v tajnosti utajované informace dle zvláštního zákona, či na základě státem uznané či uložené povinnosti mlčenlivosti.²⁷

Splnění těchto povinností lze vynucovat pořádkovou pokutou, popřípadě podle povahy věci také předvedením. Pokud tyto povinnosti opakovaně nejsou splněny, lze toto chování považovat za maření jednání soudu ve smyslu trestného činu pohrdání soudem dle § 336 písm. c) trestního zákoníku.²⁸

²⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

²⁵ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 388

²⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1440

²⁷ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, str. 267

²⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1440

Svědci na druhou stranu také disponují určitými právy, která mohou uplatňovat. Mezi tyto práva řadíme právo odepřít výpověď, právo na respektování zákazu výslechu svědka, právo vypovídat ve svém mateřském jazyce a právo na právní pomoc. Svědek má také právo žádat, aby do protokolu o úkonu trestního řízení nebyly zaznamenány jeho osobní údaje, jako např. bydliště, místo výkonu práce, doručovací adresa, majetkové poměry atd., v případě, že by tyto informace byly rozhodující pro trestní řízení, nelze toto právo uplatnit. Ohrožený svědek má právo na poskytnutí ochrany a na informace ohledně pobytu obviněného či odsouzeného.²⁹

Dále mezi práva svědka řadíme také právo svědka nahlédnout při výslechu do svých písemných poznámek a právo na svědečné, které slouží k náhradě výdajů svědka, jež vynaložil v souvislosti s jeho cestou k výslechu a také k náhradě jeho ušlé mzdy. Nárok na svědečné zaniká po třech dnech od výslechu nebo od momentu, kdy bylo svědkovi oznámeno, že se výslech konat nebude.³⁰ Nárok na svědečné se vztahuje také na utajovaného svědka. Osoba může při vyplácení vystupovat pod svým skutečným jménem a příjmením nebo pod smyšleným. Podklady pro přiznání svědečného si však musí opatřit pod svým skutečným jménem.³¹

2.1 Povinnost svědčit a její výjimky

Jak již bylo zmíněno, povinnost svědčit je ustanovená v § 97 trestního řádu a obsahuje:³²

- a) povinnost dostavit se po předvolání k orgánu činným v trestním řízení,
- b) povinnost vypovídat o tom, co je mu známo o trestném činu a o pachateli nebo okolnostech důležitých pro trestní řízení.

Tyto povinnosti platí téměř pro každou osobu, která se ocitne v pozici svědka, existují však výjimky, na které se povinnosti nevztahují.

²⁹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 407

³⁰ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, str. 267

³¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1485

³² § 97 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

Ad a) Z povinnosti dostavit se k orgánu činnému v trestním řízení jsou vyňaty ty osoby, které využívají diplomatických výsad a imunit. Naopak osoby, které je zakázáno vyslýchat, nebo mají právo na odepření výpovědi, se k orgánům činným v trestním řízení musejí dostavit bez rozdílu,³³ protože pouze tak nejlépe zjistíme, jestli svého práva nevytvářejí skutečně využívají a zdali jsou k jeho uplatnění dostatečné důvody.³⁴ Svědka v této povinnosti nelze zastoupit, to ani v případě, že by zmocněnec tlumočil využití svědkova práva na odepření výpovědi. Svědek se k orgánům činným v trestním řízení zpravidla dostaví po jeho předvolání, není to však podmínkou, svědek tak může učinit zcela dobrovolně.³⁵

Ad b) Přestože by se svědek při své výpovědi měl vyvarovat veškerým hodnocením, úsudkům a hypotézám týkajících se vnímaných skutečností, tyto atributy se ve výpovědích zpravidla vždy vyskytují. V případě, že by bylo nutné zjistit určité skutečnosti, které jsou pro trestní řízení důležité např. vztah obviněného s poškozeným či charakter obviněného, lze svědkovi úsudky brát v potaz, avšak vždy musíme důkladně zjistit, na jakých základech jsou vytvořeny a při hodnocení výpovědi je správně interpretovat.³⁶

Jako i jiné povinnosti, lze i povinnost vypovídat vynutit pořádkovou pokutou. Pokud svědek bezdůvodně odmítá vypovídat i nadále, lze ho stíhat za trestný čin pohrdání soudem. Odmítne-li svědek vypovídat v hlavním líčení, má soud právo na to přečíst jeho svědeckou výpověď učiněnou dříve, za předpokladu, že byly splněny podmínky podle § 211 odst. 3 trestního řádu.³⁷

³³ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 387

³⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1436

³⁵ Tamtéž

³⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1437

³⁷ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 388

Z povinnosti svědčit jsou za určitých okolností vyňaty určité skupiny osob:

1) Osoby užívající diplomatických výsad a imunit

Tyto osoby nejsou povinny dostavit se k výslechu, avšak mohou svědčit dobrovolně. V případě, že by vznikla pochybnost, zdali osoba spadá do takovéto skupiny, rozhodne o tomto Nejvyšší soud na návrh dotčené osoby, soudu či státního zástupce. Tato výjimka je upravena v mezinárodním právu nebo zákonem.³⁸

2) Osoby, jejíž výslech je zakázán

Tyto osoby nemohou vypovídat (ani kdyby dobrovolně chtěly), pokud nejsou zproštěny mlčenlivosti. Mezi takové osoby řadíme:

- osoby, které nesmějí vypovídat o okolnostech týkajících se utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem. Zvláštní zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti rozděluje utajované informace podle závažnosti újmy způsobené vyjádřením do 4 tříd – přísně tajné, tajné, vyhrazené a důvěrné. Povinnost mlčenlivosti se v tomto případě vztahuje pouze na kategorii přísně tajné a tajné, a může jí osobu zbavit příslušný orgán,³⁹
- osoby, které by tím mohly porušit státem uznanou (duchovní) nebo uloženou (např. lékař, advokát) povinnost mlčenlivosti. I v tomto případě lze osoby zprostit mlčenlivosti prostřednictvím příslušného orgánu nebo také tím člověkem, v jehož zájmu má osoba povinnost mlčenlivosti (např. advokáta zprostit mlčenlivosti osoba, kterou zastupuje).⁴⁰

Zákaz výslechu se nevztahuje na trestné činy, u kterých je oznamovací povinnost. Tyto trestné činy jsou vyjmenovány v § 368 trestního zákoníku a řadíme sem např. trestný čin vraždy, těžkého ublížení na zdraví, týrání svěřené

³⁸ § 10 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

³⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1451

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 409

osoby, neoprávněné výroby peněz atd.⁴¹ Jestliže by svědek svou výpovědí způsobil sobě či osobě blízké nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo nebezpečí trestního stíhání, platí zákaz výslechu na všechny trestné činy bez výjimky.⁴² Byl-li výslech i přes jeho zákaz vykonán, nelze ho použít jako důkazní prostředek a je tedy neúčinný.⁴³

Orgány činné v trestním řízení k zákazu výslechu osob přihlíží z úřední povinnosti.⁴⁴

3) Osoby oprávněné odepřít výpověď

Trestní řád v § 100 uvádí, že „*právo odepřít výpověď jako svědek má příbuzný obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, manžel, partner a druh*“.⁴⁵ Jestliže je obviněných více, může svědek odmítnout odepřít výpověď pouze v případě, že jeho výpověď nelze odloučit od výpovědi proti obviněnému, ke kterému je ve výše uvedeném vztahu.⁴⁶

Osoba také může odepřít vypovídat „*jestliže by výpovědí způsobilá reálné nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, sourozcenci, osvojiteli, osvojenci, manželovi, partnerovi nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní*“.⁴⁷ Jako osoby v rodinném nebo obdobném poměru označujeme například snoubence, bratrance, osoby sešvagřené nebo vyrůstající ve společném obydlí. Pro podložení tohoto vztahu není dostačující pouhé prohlášení osob, ale je nutné získání nasvědčující skutečnosti. Tento vztah musí existovat v době výslechu, bez ohledu na to, jestli existoval v době spáchané události. Pokud v souvislosti s dodržením tohoto ustanovení zjistíme, že by

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1437

⁴² Tamtéž str. 1469

⁴³ Tamtéž str. 1437

⁴⁴ Tamtéž str. 1450

⁴⁵ §100 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ §100 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

stíhané jednání u svědka mělo povahu přestupku nikoliv trestného činu, nemá svědek právo odmítnout výpověď.⁴⁸

Ani v tomto případě nemůže odepřít výpověď ten, kdo má svědčit v souvislosti s trestným činem, ke kterému se vztahuje oznamovací povinnost. Pokud by však svědek svou výpovědí způsobil nebezpečí možného ublížení na zdraví, smrti nebo závažné újmy sobě či osobě blízké má i v případě trestných činů, na které se vztahuje oznamovací povinnost právo odepřít výpověď. Totéž platí pro osoby, na které se nevztahuje oznamovací povinnost (advokát, jeho zaměstnanec, náboženské a duchovní spolky).⁴⁹

4) Poslanci a senátoři

Tyto osoby mají právo nevypovídat o skutečnostech, které se dozvěděly v souvislosti s výkonem svého mandátu a to i poté, co poslancem či senátorem být přestali.⁵⁰

5) Soudci Ústavního soudu

Stejně jako poslanci a senátoři mají také soudci Ústavního soudu, ti také mohou odmítnout vypovědět o skutečnostech, které získaly při výkonu své funkce a to i poté, co soudcem být přestali.⁵¹

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1476 - 1477

⁴⁹ Tamtéž str. 1478

⁵⁰ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, str. 266

⁵¹ Tamtéž

2.1.1 Právo na odepření výpovědi

Uplatnění práva odepřít výpověď je v určitých případech velmi komplikované. Orgány činné v trestním řízení musejí získat dostatek informací, které nasvědčují tomu, že svědek je oprávněn toto právo využít, avšak jejich otázky by neměly překračovat určitý rámec toho, kdy by svědek již poskytoval informace související se samotnou svědeckou výpovědí. To, jak by měl orgán činný v trestním řízení, který má svědka vyslechnout postupovat, není totiž nikde přesně uvedeno.⁵² Ústavní soud také uvádí, „že kritéria důvodnosti odepření výpovědi jsou výrazně flexibilní a v rozhodovací praxi se mohou vzájemně významně lišit, takže je dostatečně vyčerpávajícím způsobem nelze vtěsnat do obecného pravidla.“⁵³

Před každým procesním úkonem činěným se svědkem, musí být svědek poučen o svém právu odepřít výpověď, toto poučení, jeho obsah a vyjádření osoby oprávněné odepřít výpověď musí být vždy zaznamenáno do protokolu. Součástí poučení je vymezení skutku, o kterém má svědek vypovídat a označení osoby obviněného, v jehož věci má svědek vypovídat. Pokud by bylo obviněných více, je třeba označit všechny. Není-li osoba o svém právu odepřít výpověď poučena, a přesto je vyslechnuta, nelze tuto výpověď použít jako důkaz v dalším řízení, ani pokud by zpětně své právo odepřít výpověď odmítla. V takovýchto případech je nutné znovu výslech opakovat.

Orgán činný v trestním řízení k právu odepřít výpověď nepřihlíží z úřední povinnosti, ale svědek musí tomuto orgánu výslovně sdělit, že své právo využívá. Pokud se rozhodne svého práva nevyužít, vztahují se na něj všechny již vyjmenované povinnosti svědka. Jestliže svědek vypovídá v přípravném řízení, je dobré tento výslech provádět za přítomnosti obhájce či obviněného, jelikož při dodržení této podmínky je možné protokol o výpovědi použít v hlavním líčení. Svědek má totiž právo odepřít výpověď v hlavním líčení poté, co již vypověděl v přípravném řízení a naopak. Výpověď učiněná v přípravném řízení se přečte

⁵² JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 412

⁵³ Nález Ústavního soudu - senát ze dne 04.12.1997 sp. zn. III. ÚS 149/97

také, jestliže se prokáže, že osoba byla předmětem, zastrašování, násilí, podplácení, příslibů s cílem ovlivnit ji, aby vypovídala křivě či vůbec. Právo odepřít výpověď se vztahuje také na neopakovatelné a neodkladné úkony. Svědka, který dříve odepřel výpověď nelze nutit k procesním úkonům (konfrontace a rekognice) či k jeho účasti na úkonech (rekonstrukce a vyšetřovací pokus).⁵⁴

Pokud je v dané věci více spoluobviněných, má svědek právo odepřít výpověď pouze vůči tomu, ke kterému je v blízkém příbuzenském vztahu. Toto je však podmíněno tím, jestli taková část výpovědi je odlučitelná od těch částí, týkajících se ostatních spoluobviněných, vůči kterým svědek nemá právo odepřít výpověď. Jestliže odloučení není možné provést, má svědek právo odepřít výpověď v celém rozsahu.

Svědka je oprávněn odepřít výpověď z důvodu možného způsobení trestného stíhání sobě či osobě blízké. Tento důvod se uplatňuje v případě, kdy osoba blízká není osobou obviněnou. Vztahuje se také na situaci, kdy by svědek svou výpovědí osobě již stíhané přitížil, nebo by jeho výpověď napomohla k jeho usvědčení. Právo odepřít výpověď má také, pokud by jeho výpověď mohla odhalit okolnosti jiné trestné činnosti, která je orgánům činným v trestním řízení zatím neznámá. Svědek naopak nemůže odepřít výpověď pouze z důvodu, že by byla mu nebo osobám jemu příbuzným způsobená majetková či nemajetková škoda.⁵⁵

2.2 Křivá výpověď

Stejně jako se ve svědeckých výpovědích vyskytují úsudky, hypotézy a odhady svědka, tak se v nich vyskytují také určité odchylky od skutečnosti. Je přirozené, že si člověk nepamatuje podrobně veškeré detaily prožitých situací a stejně tak je tomu při pozorování skutečností souvisejících s trestným činem.

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-80-7552-358-7, str. 1473 - 1474

⁵⁵ Tamtéž str. 1476

Co je nutno považovat za důležité je, zdali svědek vypovídá nepravdu z důvodu, že mu takto utkvěla v paměti, anebo vypovídá nepravdu úmyslně.⁵⁶

Vypovídat pravdu a nic nezamlčovat je jedna z povinností svědka, uvedená v § 101 odst. 1 trestního řádu. Před výslechem je nutné o ni svědka informovat a poučit, a to i o následcích jejího porušení. Za následky v tomto smyslu rozumíme možnost spáchání trestného činu křivé výpovědi.

Trestní zákoník v § 346 definuje, že křivé výpovědi se dopustí osoba, která úmyslně uvede nepravdu nebo úmyslně zamlčí okolnosti, které mají podstatný význam na rozhodnutí.⁵⁷ „*Může mít tedy podobu vymyšleného tvrzení, podstatného zkreslení popsané určité skutečnosti, uvedení nepravdivých pramenů poznatků nebo jejich zamlčení, jakož i zatajení významných skutečností.*“⁵⁸

O křivou výpověď se nejedná, pokud svědek vypovídá nepravdu před orgány jinými, než jsou uvedeny v § 346 odst. 2 trestního zákoníku.⁵⁹

Stejně tak se o křivou výpověď nejedná, pokud pachatel trestného činu vypovídá jako svědek nepravdu, z důvodu zakrytí své trestné činnosti.⁶⁰ Nesmí se však svou výpovědí dopustit lživého obviňování jiné osoby ze spáchání trestného činu, takové jednání by naplňovalo znaky skutkové podstaty trestného činu křivého obvinění.⁶¹

Osoba mladší 15 let, která jako svědek poskytne křivou výpověď, nemůže být stíhaná za tento trestný čin, jelikož byl trestný čin spáchán v době, kdy osoba ještě není trestně odpovědná.⁶²

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 420

⁵⁷ §346 odst. 2, písm. a) až b) zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník v v posledním znění

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-80-7552-358-7, str. 898

⁵⁹ Tamtéž str. 899

⁶⁰ Tamtéž str. 898

⁶¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7, str. 806

⁶² JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 417

Podle usnesení Nejvyššího soudu v Brně vyplývá, že:

„Okolnost, zda obviněný uvedl jako svědek v jiné věci nepravdu, musí soud, který rozhoduje o trestném činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 tr. zák., vyřešit samostatně jako předběžnou otázku ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř., neboť se jedná o posouzení viny obviněného, a to na podkladě srovnání výpovědi svědka se skutečností a bez ohledu na to, zda v uvedené jiné věci byla orgány činnými v trestním řízení tato výpověď vyhodnocena jako nepravdivá nebo nevěrohodná.

*Posouzení svědecké výpovědi orgány činnými v trestním řízení jako nevěrohodné ještě nemusí znamenat, že se zároveň jedná o výpověď nepravdivou, protože nevěrohodnost vyjadřuje jen pochybnosti o pravdivosti takové výpovědi, zatímco nepravdivost znamená jistotu, že tvrzení obsažené ve výpovědi je v rozporu se skutečností“.*⁶³

Za trestný čin křivé výpovědi může být svědek odsouzen k trestu odnětí svobody na 6 měsíců až 3 roky či k dalším druhům trestů.⁶⁴

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2005, sp. Zn. 7 Tdo 1103/2005

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1487

3 Provádění důkazu výslechem svědka

Z hlediska terminologie je důležité rozlišit výpověď a výslech svědka. Výpověď je vlastním důkazním prostředkem, kdežto výslech je procesním postupem, díky kterému výpověď svědka získáváme. Lze tedy říci, že výsledkem výslechu je výpověď svědka.⁶⁵

V rámci určitých trestných činů, bývá zejména výslech svědků důležitým zdrojem informací, který může být použit jako důkaz. Spolu se svědeckou výpovědí může také jako důkaz sloužit např. znalecký posudek, výpověď obviněného, ohledání či věci a listiny důležité pro trestní řízení.⁶⁶

Význam svědecké výpovědi je spatřován z hlediska obecného zájmu v dosažení účelu a cíle dokazování, a tím i účelu celého trestního stíhání. Usilujeme tedy o to, aby byl spáchaný skutek objasněn a prokázána účast obviněného.⁶⁷

Vzhledem k individuálnosti a složitosti provádění výslechu svědka neexistuje všeobecný návod k jeho provedení, jsou však jisté úkony, které musíme v jednotlivých fázích výslechu vykonat a dodržet.

V případě, že je důkaz získaný nezákonnou cestou, je v dalším řízení nepoužitelný.⁶⁸

3.1 Úvodní fáze výslechu svědka

Přítomnost svědka u výslechu se zajišťuje pomocí předvolání. Před samotným zahájením výslechu musíme zjistit jeho totožnost, jeho poměr k obviněnému, poměr k projednávané věci, ke stranám a popřípadě i jiné okolnosti, které by mohly ovlivňovat jeho hodnověrnost.⁶⁹

Totožnost svědka se zjišťuje z osobního dokladu, nejčastěji občanského průkazu či pasu. Je nutné zjistit jméno a příjmení osoby, datum a místo

⁶⁵ Tamtéž str. 1482

⁶⁶ §89 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1487

⁶⁸ §89 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

⁶⁹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 414

narození, místo bydliště, rodinný stav a informace o zaměstnání.⁷⁰ V případě, že osoba u sebe nemá žádný doklad totožnosti, je policejní orgán oprávněn zjistit její totožnost pomocí daktyloskopických otisků, dále zjišťováním tělesných znaků, měřením těla nebo odebíráním biologických vzorků umožňujících získání informací o jeho genetickém vybavení.⁷¹ Zjištění totožnosti se také vztahuje na utajeného svědka, avšak tyto informace pak nejsou veřejně ověřovány a zjišťovány. Při jednání následně ověřuje totožnost svědka předseda senátu a to podle jeho smyšleného jména a příjmení.⁷²

Poměr k obviněnému se zpravidla zjišťuje z důvodu možnosti svědka odepřít výpověď, popř. z důvodu možnosti následného přizpůsobení výslechu.⁷³ Poměr k projednávané věci může být dán tím, že sám svědek či osoba jemu blízká byla poškozena stíhaným skutkem. Poměr ke stranám vyplývá z osobních, příbuzenských či rodinných vztahů svědka k osobám uvedených v § 12 odst. 6 trestního řádu. Všechny tyto uvedené poměry zjišťujeme především z důvodu posouzení hodnověrnosti výpovědi.⁷⁴

Před každým výslechem je důležité svědka poučit o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu, dále o svých právech a povinnostech. Především důležité je poučení o právu odepřít výpověď, o možnosti zažádat o utajení totožnosti a o povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamlčet, s čímž souvisí také poučení o následcích křivé výpovědi. Svědek má právo vypovídat ve svém mateřském jazyce, pokud jeho mateřský jazyk není čeština, přibere se k výslechu tlumočnick.⁷⁵ Je-li vyslychaná osoba mladší osmnácti let, poučíme ji způsobem odpovídajícím jejímu věku.⁷⁶

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1485

⁷¹ §63 odst. 4 zákon č. 273/2008 Sb. *o Policii České republiky*

⁷² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1485

⁷³ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 414

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1488

⁷⁵ Tamtéž str. 1486 - 1487

⁷⁶ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 414

Každé poučení osoby se zaznamenává do protokolu spolu s tím, jak svědek tomuto poučení porozuměl. Jak se má protokolace výpovědi svědka provádět není nikde striktně vymezeno, proto se užije obecných ustanovení o sepisování protokolu, které jsou v trestním řádu vymezeny v § 55 až 57.⁷⁷

Osoba provádějící výslech by se na něj měla řádně připravit, prostudovat dostupné materiály o věci, získat odborné poznatky, pokud to předmět výslechu vyžaduje, ujasnit si předmět a cíl výslechu a také to, jaké otázky, chce během výslechu klást.⁷⁸

V hlediska psychologie se v úvodní fázi uplatňuje tzv. interpersonální percepce, tedy to, jak se vyslychají a vyslychaný navzájem vnímají. Interpersonální percepce následně vede k odhadu osobnosti vyslychaného, ze kterého se odvíjí postup výslechu.⁷⁹ Kriminalistika v této souvislosti hovoří o formování psychologického kontaktu, který by měl být vytvořen tak, aby bylo navozeno klima, ve kterém se vyslychaný cítí komfortně a ochotně vypovídat pravdu a byly odstraněny veškeré motivy k tomu, vypovídat nepravdivě či vůbec. K navození požadovaného klima přispívá mnoho atributů, např. výběr oblečení a prostředí, ve kterém má výslech probíhat, způsob seznámení obou stran či vyjadřování vyslychající osoby.⁸⁰

3.2 Vlastní výslech

Výslech svědka v hlavním líčení provádí předseda senátu. Výjimkou je, pokud státní zástupce, obhájce nebo obžalovaný zažádali, aby výslech svědka mohli provést sami. Pokud jde o důkaz prováděný k jejich návrhu, předseda senátu mu zpravidla vyhoví. Nevyhoví, pokud by šlo o výslech osoby mladší osmnácti let, osoby zraněné či nemocné, nebo by to ze závažných důvodů nebylo vhodné.⁸¹ Výslech osoby zvlášť zranitelné, je nutné provádět obzvlášť

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1484

⁷⁸ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 391

⁷⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 312

⁸⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798789, str. 328

⁸¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 415-416

šetrně a klást otázky vyčerpávajícím způsobem tak, aby nebylo nutné výslech opakovat.⁸² V hlavním líčení mohou svědkovi klást otázky strany, obhájce, zákonný zástupce obžalovaného a zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby.⁸³ V řízení proti mladistvému má toto právo také zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí.⁸⁴ Pokud vyslyšíme více svědků, je nutné výslechy provádět individuálně, bez přítomnosti jiných svědků, čímž zamezíme jejich vzájemnému ovlivňování.⁸⁵

Výslechu svědka může být přítomen jeho advokát. Nejedná se však o povinnost orgánu činného v trestním řízení právního zástupce svědkovi zajistit, je to pouze možnost, kterou může svědek využít. Výslech svědka tak nelze odkládat z důvodu nepřítomnosti jeho advokáta.⁸⁶

V přípravném řízení může být při výslechu přítomen obhájce obviněného, který svědkovi může klást otázky. Jestliže je toto dodrženo, je možné protokol o takovémto výslechu použít následně v hlavním líčení. Přítomnost obviněného může umožnit policejní orgán.⁸⁷

3.2.1 Monologová část

Samotný výslech probíhá ústně a jako takový se skládá ze dvou částí. První část se označuje jako monologová a spočívá v tom, že svědek souvisle vypovídá vše o věci a odkud o věci ví. Jeho výpověď nesmí být přerušována a je zakázáno kladení otázek. Vyslychající do výpovědi svědka zasahuje pouze, pokud by se ve své výpovědi značně odkláněl od tématu⁸⁸ nebo s požadavkem na podrobnější popsání a objasnění vypovězených skutečností.⁸⁹

V této části výslechu může dojít k určitým chybám, které se nejčastěji vztahují k neúplnosti obsahu vypovídaných informací. Svědek se drží především

⁸² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1490

⁸³ Tamtéž str. 1490-1491

⁸⁴ Tamtéž str. 1491

⁸⁵ Tamtéž str. 1490

⁸⁶ Nález Ústavní soud - senát ze dne 08.03.2005 sp. zn. I. ÚS 734/04

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1490

⁸⁸ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 414

⁸⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798789, str. 329

hlavní kostry děje, vynechává děje okrajové a momenty, které nepovažuje za důležité, přičemž ve skutečnosti mohou být zásadní pro objasnění případu.⁹⁰

Z kriminalistického hlediska má monologová část výslechu význam pro hodnocení výpovědi v průběhu výslechu, což umožňuje osobě provádějící výslech:⁹¹

- zjistit, zdali jsou ve výpovědi rozpory,
- zjistit, zdali existují rozpory mezi výpovědi a shromážděnými informacemi a důkazy,
- zjistit neúplnost výpovědi,
- podchytit informace, které vyslychanému nemohly být známé,
- učinit závěr, zdali chce či nechce vyslychaný podat objektivní výpověď,
- zvolit adekvátní postupy pro výslech v dialogové části.

3.2.2 Dialogová část

Druhá část výslechu se nazývá dialogová. V této části může vyslychající klást svědkovi otázky z důvodu doplnění výpovědi, či objasnění určitých nejasností. Otázky, které vyslychající pokládá, by měly být co nejvíce stručné, souvislé, logicky navazující a měly by pokrýt celý předpokládaný předmět výpovědi. Předchozí otázka musí navazovat na následující, otázky by neměly svědka navádět k odpovědím a také by se svědek neměl uchýlit k pouhému odpovídání „ano“ či „ne“. Správně formulované otázky pak vedou svědka k pravdivé výpovědi. Je zakázáno používat otázky sugestivní (vložit do otázky vlastní názor)⁹² a kapciózní (obsahující klamavé a nepravdivé okolnosti)^{93, 94}. Kapciózní otázky v § 101 odst. 3 nebyly do roku 2013 vymezeny, s novelou

⁹⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 358

⁹¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798789, str. 329

⁹² Otázka typu „také si myslíš, že Petr je milý hoch?“

⁹³ Například otázka typu „jakou měl na sobě Petr bundu?“, přestože svědek dříve uvedl, že Petra na místě neviděl.

⁹⁴ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 415

trestního řádu zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů však byl přeformulován a již výslovně kladení těchto otázek zakazuje.⁹⁵

Před odpovědí na otázky je svědek oprávněn nahlédnout do svých písemných poznámek, nelze však jimi plně nahradit výpověď, a to ani po jejich přečtení před orgány činnými v trestním řízení. Do poznámek svědka má nárok nahlédnout také vyslychající.⁹⁶ Z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR také vyplývá, že výslech svědka nelze učinit přečtením protokolu jiného svědka, svědkem vyslychaným, který následně uvede, že přečtená výpověď má být považována jako jeho vlastní.⁹⁷

Chyby vyskytující se v této fázi se projevují v tendenci vyslychaného zkreslovat obsah výpovědi, zejména z důvodů přehnané snahy poskytnout odpověď na všechny kladené otázky. V dobré víře si tak často doplňuje či nahrazuje vzpomínky, které si v paměti neuchoval přesně a úplně, čímž dochází ke vzniku tzv. vzpomínkových omylů.⁹⁸

Z kriminalistického hlediska se v této části výslechu využívají taktické postupy, které napomáhají překonání nedostatků v reprodukci vzpomínek, nebo psychologické působení na lživě vypovídající osobu.⁹⁹

3.2.3 Typické výslechové situace

V rámci výslechu se setkáváme se třemi typy svědků.

Prvním typem svědka je svědek, který chce vypovídat pravdu, pravdu vypovídá a jeho výpověď je úplná. Tato situace je pro vyslychajícího nejpříznivější, jeho aktivita ve výslechu spočívá pouze v požadování upřesnění některých skutečností.

⁹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1483

⁹⁶ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 394

⁹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 11. 1976, Sp. zn. 4 Tz 23/76

⁹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 358 - 359

⁹⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798789, str. 332

Druhým typem svědka je svědek, který vypovídat pravdu chce, avšak jeho výpověď je nepřesná, neúplná a neshoduje se se zjištěnými fakty. V této situaci je nutné využít určité taktické postupy k překonání zdánlivě zapomenutých či chybných vzpomínek, přičemž působení na vyslýchaného by mělo být nenápadné. Požaduje se, aby si osoba vybavila okolnosti podružné, vedlejší, což může vést následně k vybavení si zdánlivě zapomenutého. Pomocť svědkovi může také předloženi věcí spojených s prošetřovaným skutkem či tzv. vyšetřovací hypnóza.

Třetí typ svědka je svědek, který vypovídat pravdu nechce a nevypovídá. V rámci této situace nedošlo ke zformování psychologického kontaktu a dochází k uplatnění taktických postupů psychologického působení na lživě vypovídajícího za účelem získat pravdivou výpověď.¹⁰⁰

Mezi takové taktické postupy řadíme:

- a) odhalení, objasnění a odstranění příčin lživé výpovědi,
- b) stimulování kladných vlastností vyslýchaného,
- c) využití emocionálního napětí vyslýchaného,
- d) využití vnitřních rozporů výpovědi a rozporů s jinými důkazy,
- e) využití reflexivních úvah lživě vypovídajícího.

Ad a) Vyslýchající si vytváří po důkladné analýze důkazů a informací hypotézy o motivu lživé výpovědi, které v průběhu výslechu prověřuje. Následně zkoumá a zjišťuje, jestli lze motiv lživé výpovědi odstranit, pokud ano, takto učiní. Mezi odstranitelné motivy lživé výpovědi řadíme např. stud, strach a lítost. Často využívaný efektivní prostředek pro odstranění motivů je možnost utajeni svědka.¹⁰¹

¹⁰⁰ Tamtéž str. 333

¹⁰¹ Tamtéž str. 334

Ad b) Tento postup spočívá ve vyvolání a využití morálního hodnocení zaujaté pozice vyslychaným. Podmínkou tohoto postupu je znalost žebříčku hodnot, morálních a charakterových vlastností vyslychaného. Pokud vyslychaný začne hodnotit svou zaujatou pozici lživé výpovědi, vzniká v jeho psychice konflikt mezi jeho morálkou a právním vědomím na straně jedné a postojem na straně druhé. Úkolem vyslychajícího je působit na kladné vlastnosti vyslychaného tak, aby jeho mravní city zvítězily nad motivací lživé výpovědi.¹⁰²

Ad c) To, že se osoba stala svědkem nebo obětí protispolečenského jednání a následně o něm musí vypovídat před orgány činnými v trestním řízení, u ní vyvolává určité emoční napětí. Toto napětí se ještě zvyšuje u osob lživě vypovídajících a může tak vést ke snaze se tohoto pocitu zbavit pomocí pravdivé výpovědi. Doporučuje se tedy osoby vyslychat co nejdříve po spáchání skutku, kdy emoční napětí ještě neodpadlo.¹⁰³

Ad d) Dochází k předložení rozporů výpovědi s objektivně zjištěnými fakty. Vyslychaný je požádán, aby tyto rozpory objasnil, čímž se zvyšuje jeho emoční napětí.¹⁰⁴

Ad e) Využívají se myšlenkové úlohy, které vypovídající osoba nemusí, ale chce řešit. Cílem je osobu přesvědčit, že lhaní je v dané situaci neúčelné a neudržitelné (např. z důvodu kvality a množství důkazů svědčící o tom, že osoba vypovídá lživě).¹⁰⁵

¹⁰² Tamtéž

¹⁰³ Tamtéž str. 334-335

¹⁰⁴ Tamtéž str. 335

¹⁰⁵ Tamtéž str. 336

3.3 Závěrečná fáze výslechu

Vlastní výpověď svědka je zapsána podle diktátu vyslychajícího, doslovně a v přímé řeči do protokolu.¹⁰⁶ Výpověď osoby hovořící cizím jazykem je do protokolu zapsána s pomocí tlumočnicka v jazyce českém. Je-li pro případ důležité doslovné znění výpovědi, zaznamená se také v jazyce, kterým svědek vypovídal.¹⁰⁷ Protokol musí být předložen k přečtení svědkovi, nebo o jeho přečtení může požádat. V případě, že výslech proběhl bez zapisovatele, je nutno předložení či přečtení provést v přítomnosti nezúčastněné osoby. Následně má svědek právo žádat, aby byl protokol doplněn či upraven v souladu s jeho výpovědí. Nakonec musí být protokol svědkem podepsán z obou stran.¹⁰⁸

V situacích důkazní nouze se spolu s protokolem, který převážně fixuje pouze výsledek výslechu, doporučuje využít i jiný způsob dokumentace, např. pomocí videa či magnetofonu. Tyto prostředky umožňují fixovat nejen výsledek, ale také průběh výslechu, který může být důležitý pro následné hodnocení věrohodnosti výpovědi.¹⁰⁹

Také v závěrečné fázi může docházet k chybám a to zejména na straně vyslychajícího, který provádí zápis do protokolu. Mezi nejčastější chyby řadíme:¹¹⁰

- a) Chyby v důsledku vynechávání – vyslychající vybírá z množství údajů pouze ty, které považuje za podstatné. V rámci takovéto selekce však vynechává také informace, které by do protokolu zahrnuty být měly.
- b) Chyby v důsledku modifikace obsahu – vzniká v důsledku dotvoření obsahu sdělení vyslychajícím. Pomocí drobných úprav se pozměňuje smysl sdělení vyslychaného (např. nahrazování slangových výrazů spisovnými).

¹⁰⁶ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, str. 268

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1488

¹⁰⁸ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, str. 268

¹⁰⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 358 - 366

¹¹⁰ Tamtéž str. 365-366

4 Věrohodnost svědka a jeho výpovědi

Orgány činné v trestním řízení pro hodnocení věrohodnosti výpovědi používají zejména poznatky z forenzní psychologie,¹¹¹ které se vztahují také k problému rozpoznávání lží.¹¹² Provádí se především v nejednoznačných a složitých případech, kdy v pozici svědka bývá osoba poškozená, která je také mnohdy nositelem jediného důkazu. K psychologickému zkoumání věrohodnosti výpovědi tak dochází především v případech znásilnění a dalších sexuálních deliktů, domácího násilí, sexuálního zneužívání dětí a stalkingu.¹¹³ Zvláštní pozornost si také zaslouží výpověď osoby obviněnému blízká, která se rozhodla nevyužít svého práva odepřít výpověď. Ta má totiž stejně jako osoba poškozená jistý zájem na výsledku řízení, čímž její výpověď může být značně zkreslená.¹¹⁴

Samotná tvorba výpovědi svědka prochází třemi etapami, etapou vnímání skutečností, etapou zapamatování a uchování v paměti a následně etapou reprodukcí těchto skutečností. V každé etapě může dojít k omylům, které mají na věrohodnost výpovědi vliv a také je nutné posuzovat objektivní a subjektivní okolnosti působící v těchto etapách.¹¹⁵

Schopnost člověka vnímat skutečnosti je dána jejími fyzickými možnostmi (např. špatným zrakem nebo sluchem, soustředěností na událost, vlivem léků, fyzickou nebo psychickou únavou apod.) a také objektivními faktory (např. vzdáleností od pozorované situace, špatnou viditelností, dobou pozorování či povahou vnímaných skutečností). Potvrzuje se, že zpravidla lépe vnímané jsou situace mimořádné (např. zvlášť surově provedený čin). Také platí to, že svědek lépe vnímá skutečnosti, které ho zajímají, čímž dochází k rozdílu ve výpovědích více svědků, jelikož každého mohou zajímat jiné skutečnosti. Nesprávnost vnímání může být také důvodem strachu, nenadálostí situace či

¹¹¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 420

¹¹² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 380

¹¹³ Tamtéž str. 377

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1438

¹¹⁵ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 420

rozrušením, tyto momenty se projevují především ve vnímání osoby poškozené trestným činem.¹¹⁶

Druhá etapa tvorby výpovědi je ovlivňována především procesem zapomínání. Je přirozené, že jevy, které pro člověka nejsou zajímavé, zapomíná, naopak ty, které si v paměti uchová, nejsou nikdy dostatečně přesné. Stejně tak vlivem pozdějších dojmů (např. pod vlivem připomínek posluchačů, kterým skutečnosti líčil) připojuje k události znaky a okolnosti, které zná pouze z podobných situací nebo doplňuje ty, které zapomněl svými úsudky a odhady. Toto se může dít, aniž by si to svědek uvědomoval. Na uchování informací má vliv také časový rozestup od vnímané situace do výpovědi nebo oslabení až ztráta paměti svědka, způsobené např. věkem či onemocněním mozku.¹¹⁷ Kvalita zapamatovaných informací se zvyšuje, pokud osoba aktivně do situace vstoupila a zasáhla (např. poskytnutí pomoci oběti).¹¹⁸

Poslední etapou je reprodukce vnímané a zapamatované skutečnosti. Správnost reprodukce může být ovlivněna neschopností svědka se přesně vyjadřovat, rozčilením při výslechu, duševní poruchou, prostředím výslechu nebo opětovným připomenutím traumatické situace.¹¹⁹ V této fázi může dojít také k tzv. vzpomínkovým omylům, kdy si vyslýchající osoba nevybavuje informace přesně či úplně, avšak nedostatečnost těchto informací si neuvědomuje.¹²⁰

Na jednotlivé etapy poté navazuje práce vyslýchajícího, kterou provádí zpravidla orgán činný v trestním řízení. Ten je povinen informace od svědka správně přijmout, zformulovat a následně zapsat do protokolu o výslechu svědka. Tlumočník se přibírá, pokud jako svědek vypovídá osoba němá či

¹¹⁶ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 398-399

¹¹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1439-1440

¹¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 355

¹¹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1440

¹²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 362

hluchoněmá. Při hodnocení výpovědi je nutné vzít v úvahu také ostatní důkazy, zhodnotit a srovnat jejich rozpory, a proč k nim došlo.¹²¹

Vyjdou-li najevo pochybnosti o schopnostech svědka správně vnímat a vypovídat, lze vyšetřit jeho duševní stav pomocí znalce (psychologa, psychiatra). Pozorování jeho duševního stavu v ústavu není přípustné.¹²²

Poznatky z forenzní psychologie uvádí také jisté znaky ve verbálním a neverbálním chování a projevu vyslychaného, které se v průběhu výslechu mohou objevit, a z nichž můžeme usuzovat, že osoba vypovídá pravdivě či nepravdivě a jeho výpověď je tak spíše věrohodná nebo nevěrohodná. Při zkoumání verbálního projevu se zaměřujeme na obsah sdělení a způsob sdělení. V případě neverbálního projevu na nonverbální chování a psychologické jevy. Složka verbální je obecně označována za spolehlivější.¹²³

Mezi příznaky ve verbálním projevu, nasvědčující pravdivost výpovědi, řadíme např.:¹²⁴

- Detaily – především popisy zvuků či pachů
- Komplikace – popis potíží (např. u podezřelého v souvislosti s dokonáním činu)
- Individuálnost - líčení autentických prožitků a nálad v průběhu události
- Nepochopení děje – líčení děje, který osobě nedává smysl (není zde důvod si výpověď přizpůsobovat tak, aby byla přesvědčivá, osoba ví, že vypovídá pravdu)
- Asociace – vybavení si v kritickém momentě určitou událost
- Konstantnost - měnit by se nemělo tzv. subjektivní jádro (místo, osoby, čas, a o co šlo) události. Změna ostatních atributů je přirozená
- Rozšiřování výpovědi- rozšiřování výpovědi o nepodstatné detaily

¹²¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1440

¹²² FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 400

¹²³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 380-381

¹²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 381-383

Naopak mezi projevy značící lež řadíme:¹²⁵

- Příznaky zadržování informací – osoba je schopná doplnit informace o podružné detaily, nikoliv o informace o centrálních momentech, které by měla subjektivněji vnímat daleko intenzivněji
- Příznaky servilnosti k vyslychajícímu – osoba lichotí vyslychajícímu, zveličuje svou bezbrannost
- Freudovské signály – značí, že osoba nezvládá lhát (např. přeřeknutím)
- Přehnaná akurátnost až přidrlost vystupování – osoba vystupuje buď velmi sebevědomě až agresivně, nebo naopak submisivně. Tyto úrovně se mohou střídát
- Stereotypní opakování sdělení – opakování výpovědi, bez přirozeně se vyskytujících změn

Nonverbální projevy je nutné pozorovat v souvislosti s projevem verbálním, ke kterému má určitou pomocnou úlohu. Nonverbální signály mohou mít více významů, kdy lež může být pouze jednou z alternativ. Jestli je nonverbální signál znakem lži, je nutné posuzovat vždy pro konkrétní situaci. Mezi nonverbální projevy řadíme:¹²⁶

- Strukturální zlom – projevuje se především v monologové části. Jedná se o pozorovatelné změny řeči těla, ke kterým dochází při střídání pravdivých a nepravdivých částí výpovědi. Osoba je při pravdivých částech rozpovídáná, sebevědomá, dobrovolně popisuje detaily, naopak při lživých částech je napjatá, zaražená a snaží se je rychle přejít. Popsané změny nemusejí ihned naznačovat lhaní, ale například emocionální význam popisovaných skutečností pro vyslychaného.

¹²⁵ Tamtéž str. 383-384

¹²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 386-387

- Emocionální doprovod – líčení emočních událostí bývá zpravidla doprovázeno totožnými emočními projevy. Nedostatek takových projevů nebo jejich přehnanost může značit lež. Opět to však nelze aplikovat na všechny případy, jelikož může dojít například k tzv. fenoménu disociace, kdy dojde k odštěpení části vzpomínky na traumatickou událost a osoba tak působí vůči události lhostejně.

V rámci posuzování věrohodnosti je také důležité umět rozpoznat, jestli se vypovídající osoba dopustila falešné výpovědi úmyslně či neúmyslně. V případě neúmyslné falešné výpovědi osoba věří tomu, že vypovídá pravdivě, avšak její výpověď není v souladu s realitou.¹²⁷

¹²⁷ Tamtéž str. 379

5 Výslech osoby mladší osmnácti let

Výslech osoby mladší osmnácti let o okolnostech, jejichž ožívování v paměti by mohlo mít negativní vliv na jeho duševní a mravní vývoj upravují ustanovení § 102 trestního řádu.¹²⁸

Výslech těchto osob se musí provádět zvlášť šetrným způsobem, a to především u osob, které jsou ve věci také poškozeným (nejčastěji u trestného činu sexuálního zneužívání, jiných trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti a činů násilných). Je žádoucí, aby výslech v dalších částech trestního řízení nebyl opakován a jako důkaz se v hlavním líčení pouze přečetl protokol o výslechu.¹²⁹

Podmínka poučení svědka se vztahuje také na svědky mladší osmnácti let, především na poučení o možnosti odepřít výpověď podle §100 odst. 1 a 2. Trestního řádu, a také o tom, že je možné ji stíhat za trestný čin křivé výpovědi, pouze pokud již dovršila patnáctý rok věku.

Výslech bývá zpravidla prováděn v přípravném řízení, pokud se jím zjišťují okolnosti podle § 102 odst. 1, musí se k němu přibrat orgán sociálně-právní ochrany dětí, či jiná osoba, která má s výchovou mládeže zkušenost (pedagog, dětský psycholog nebo psychiatr) a může tak mít pozitivní vliv na průběh výslechu.¹³⁰ Povinnost přibrat k výslechu orgán sociálně-právní ochrany dětí namísto pedagoga, byla v trestním řádu ukotvena, až po jeho novele nabývající účinnosti dnem 1. 8. 2013. Tato novela také změnila znění § 102, kde již neupravovala pouze výslech osob mladších patnácti let, ale osob mladších osmnácti let. To, zdali okolnosti, o kterých bude osoba vypovídat, jsou okolnostmi podle § 102 odst. 1, posoudí sám vyslýchající, orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiný odborník zabývající se výchovou mládeže. Přítomnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí a odborníka je nutná po dobu celého výslechu, který mohou vyslýchanému v průběhu přizpůsobovat k jeho

¹²⁸ § 102 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

¹²⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1499

¹³⁰ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 417

duševnímu a mravnímu vývoji. Jestliže tyto osoby k výsledku přibrány nejsou, důkaz takto získaný je následně nepoužitelný¹³¹

Rodiče nemohou nahradit orgán sociálně-právní ochrany dětí, stejně tak nemají nárok na to, aby byli při výsledku přítomni. Mohou být přibráni v případech, kdy si je vyslychající jist, že na výsledku řízení nemají jistý zájem. Logicky tedy není možné, aby byli při výsledku přítomni rodiče, kteří ve věci mohou být nebo jsou trestně stíháni.¹³²

Takto přibrané osoby mohou následně navrhopvat, aby se výslech přerušil, odložil nebo zrušil z důvodu jeho nepříznivého vlivu na vyslychaného. Pokud nehrozí nebezpečí z prodlení, orgán činný v trestním řízení těmto požadavkům vyhová.¹³³ Nevyhovět návrhu je možné např. za situace, kdy „*je třeba rozhodnout o vazbě zadrženého podezřelého, který měl spáchat vůči svědkovi nebo i dalším osobám dětského věku závažný násilný trestný čin, přičemž hrozí jeho opakování*“.¹³⁴

Proto, abychom mohli v hlavním líčení protokol o výpovědi svědka použít jako důkaz (a tím, využít výjimku ze zásady ústnosti), musí být v přípravném řízení dodržen požadavek na kontradiktornost dokazování a obviněnému či jeho zástupci umožněno, aby se výsledku svědka zúčastnil a mohl mu klást otázky.¹³⁵ Výslech lze opakovat v pozdějším řízení, pouze pokud by byla výpověď o okolnostech uvedených v § 102 odst. 1 nutná ke správnému rozhodnutí. Nutnost provedení tohoto úkonu posuzujeme ve vztahu k důkazní situaci.¹³⁶ V každé fázi trestního řízení je možné pokládat otázky pouze prostřednictvím vyslychajícího orgánu činného v trestním řízení, a to i v případě, že by se otázky netýkaly okolností uvedených v § 102 odst. 1. Smyslem tohoto způsobu kladení otázek je, aby vyslychající filtroval otázky nežádoucí (např. kaptiozní, sugestivní)

¹³¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1500 - 1501

¹³² Tamtéž str. 1501 - 1502

¹³³ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 396

¹³⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1502

¹³⁵ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 418

¹³⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1503

a vyslychanému prizpusobil dialogovou cast vyslechu primerejne jeho osobnim vlastnostem, psychickemu a zdravotnimu stavu a rozumove a dusevni vyspelosti.¹³⁷

Pokud vzhledem k dukazni situaci není nutné vyslychat sveodka pred soudem a soucasne o predeslem vyslechu existuji obrazove a zvukove zaznamy, mohou se v hlavnim licheni prehrat, anzi by bylo uplatneno ustanoveni § 211 odst. 1 a 2 trestniho radu. O teto moznosti rozhoduje soud formou usneseni, proti kteremu nelze podat stiznost.¹³⁸

V hlavnim licheni lze vyslechnout osobu k vyslechu pribranou, predevsim ohledne zpusobu vedeni vyslechu, jakym zpusobem osoba vypovidala a take o spravnosti a uplnosti vypovedi zapsane v protokolu. Jeji vyslech nemuze nahradit vypoved' sveodka, provadi se, pokud je to nezbytné pro hodnoceni vypovedi. Jako svedek se muze vyslechnout, pokud není v teze veci pribrana jako znalec.¹³⁹

Z hlediska psychologie je vyslech sveodka mladsiho osmnacti let vniman take jako velmi komplikovany, a to predevsim pokud je dite obeti trestneho cinu sexuálniho zneuživani. O postupu vyslechu v takoveto situaci informuje napriklad Círtková ve své publikaci *Forezní psychologie*.

Uvadi, že je dulezite, aby se vyslychajici na vyslech pečlivě pripravil a vstupoval do vyslechu bez vlastnich postojů. Prostředí, ve kterém je dite vyslychano by mělo navozovat pocit bezpeci, stejne tak jako atmosfera v místnosti, za kterou je odpovedny vyslychajici svym jednanim. Vyslech dite se doporucuje provadet v místnosti tomu specialne urceni.¹⁴⁰

Na zacatku vyslechu se kladou otazky, na které muze dite snadno odpovedet napr. „Kolik mas sourozenců? Chodis do skoly?“. Tyto otazky dodavaji dite dostatecnou sebeduvěru ke zvladnuti vyslechu. Naopak se nedoporucuji otazky, které vyžaduji zaujmuti nejakeho postoje,

¹³⁷ Tamtez str. 1505

¹³⁸ Tamtez str. 1503- 1504

¹³⁹ Tamtez str. 1504

¹⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 344

např. „*Máš rád své sourozence? Chodíš rád do školy?*“. Následně je dobré dítě vyzvat k vyprávění všední historky, čímž získáme informace o tom, jak dítě myslí. V této fázi by měl mít vyslychající jasno o tom, jakým stylem výslech povede, jelikož je nutné přeorientovat dítě na vlastní předmět výslechu.

Především v případech výslechu obětí sexuálního zneužívání se doporučuje dítěti uvést ilustrativní případy, aby u něj byl navozen pocit, že se vyslychající s podobnými případy setkává běžně, nejsou mu cizí a dítě vědělo, že to co se děje mu, se děje i jiným dětem.¹⁴¹ Je žádoucí, aby se výslech zprvu orientoval na první sexuální atak, bývající zpravidla méně závažný a pro dítě méně traumatický. Poté se pokračovalo k těm pozdějším. V průběhu výslechu se musí dítě nechat volně vypovídat bez přerušení. Otázky je možné klást až poté, co jsme si jisti, že spontánní výpověď dítěte skončila.¹⁴²

Děti jsou na rozdíl od dospělých více náchylné k sugesci (přijímání cizích názorů za své) a často se snaží odhadnout očekávání vyslychajícího a svými odpověďmi jim vyhovět. Z tohoto důvodu je nutné, aby se vyslychající vyvaroval formulaci otázek tak, aby v nich naznačoval odpověď. Také se nedoporučují otázky, na které lze odpovědět pouhé „*ano-ne*“, jelikož je dítě více náchylné odpovědět na otázku „*ano*“, přestože si svou vzpomínkou není jisté. V případě nutnosti položení otázky „*ano-ne*“, musí být dítě poučeno také o možnosti odpovědět „*já nevím*“.¹⁴³

Po celou dobu výslechu je důležitý přirozený oční kontakt. Na závěr výslechu se doporučuje položit nějaké jednoduché otázky, aby dítě odcházelo od výslechu s dobrým pocitem.

¹⁴¹ Tamtéž str. 348-349

¹⁴² Tamtéž str. 347

¹⁴³ Tamtéž str. 342-343

6 Ochrana svědka

Právní úprava zajišťující ochranu svědka a jiných osob byla přijata především z důvodu narůstajících případů organizovaného zločinu a snižující se ochoty svědků vypovídat z obavy o jejich bezpečí.¹⁴⁴

Trestní řád v § 55 odst. 2 uvádí, že ochrana svědka se zajistí prostřednictvím utajení jeho podoby a totožnosti, pokud jemu či osobě jeho blízké hrozí v souvislosti s výpovědí újma na zdraví nebo jiné vážné porušení základních práv. Svědek musí být o možnosti utajení poučen. Pokud o něj následně zažádá a uvede pro něj dostačující důvody, orgán činný v trestním řízení provede veškerá opatření k zajištění jeho utajení.¹⁴⁵ Jako dostačující důvody považujeme např. výhružné dopisy, nebo jiné formy zastrašování svědka, které vyplývají z písemností nebo ze zásilek, telefonátů, ústních projevů či fyzických útoků směřujících proti svědkovi nebo osobě jemu blízké. Pouhé obecné, nekonkretizované obavy svědka nejsou dostačujícím důvodem.¹⁴⁶ Jméno a příjmení utajeného svědka následně není zapisováno do protokolu, ale mimo něj a mohou se s nimi seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení. Protokol osoba podepisuje pod smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je následně vedena.¹⁴⁷

Jestliže policejní orgán důvody uvedené svědkem neshledá jako dostačující pro sepsání protokolu podle § 55 odst. 2, předloží věc státnímu zástupci, který přezkoumá správnost jeho postupu. Pokud je zde riziko z prodlení, učiní policejní orgán výslech a s protokolem nakládá (do doby než státní zástupce přijme opatření) tak, aby totožnost svědka zůstala utajena.¹⁴⁸ Jakmile důvody pro utajení pominou, orgán činný v trestním řízení připojí údaje o svědkovi k trestnímu spisu a podoba svědka se nadále neutajuje.¹⁴⁹ Toto

¹⁴⁴ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 421

¹⁴⁵ § 55 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

¹⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1495 -1496

¹⁴⁷ § 55 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

¹⁴⁸ § 101a zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

¹⁴⁹ § 55 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

neplatí v případě, že je jako svědek vyslýchaná osoba, která je služebně činná v policejním orgánu, jelikož se nepředpokládá, že by důvody pro utajení v průběhu řízení pominuly. Takovými důvody jsou zachování bezpečnosti policisty a možnosti vykonávat následně práci, vyžadující utajení jeho totožnosti.¹⁵⁰

K utajení svědka dochází již v přípravném řízení, tedy již v rámci prvního výslechu. Není možné jej provést dodatečně, jelikož do spisu, ve kterém byly vedeny osobní údaje svědka, mohly již nahlížet oprávněné osoby, včetně obviněného, jeho obhájce a poškozeného.¹⁵¹ V hlavním líčení je utajení svědka zajištěno prostřednictvím možnosti vykázání obviněného po dobu výpovědi svědka z jednacích síně, přičemž s obsahem jeho výpovědi musí být po návratu seznámen a prostřednictvím předsedy senátu je mu následně umožněno svědkovi klást otázky. Spolu s tímto opatřením může předseda senátu poskytnout jiná opatření, která zajistí utajení a ochranu svědka. Jednotlivá opatření jsou závislá na konkrétním případě, jejichž výčet zákon neuvádí (ani demonstrativně).¹⁵²

Totožnost utajovaného svědka před hlavním jednáním zjistí osoba ověřující totožnost, také to, zda bude žádat svědečné či nikoliv, a jestli při jeho vyplácení bude vystupovat pod svým skutečným jménem nebo smyšleným. Podklady pro přiznání svědečného si však musí opatřit pod svým skutečným jménem.¹⁵³

Zvláštní zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením umožňuje zvláštní ochranu svědků, v případech, kdy jejich ochrana podle trestního řádu či § 50 zákona č. 237/2008 Sb., o Policii České republiky, není dostačující. Podle tohoto zákona se postupuje, jestliže svědkovi nebo dalším osobám hrozí v souvislosti s trestním řízením újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí (tyto osoby zákon označuje jako ohrožené).

¹⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1509

¹⁵¹ Tamtéž str. 1495-1496

¹⁵² JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3, str. 424

¹⁵³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1485

Za ohroženou osobu se považuje osoba, která:

- a) podala nebo má podat vysvětlení, svědeckou výpověď nebo vypovídala či má vypovídat jako obviněný anebo jinak pomáhala nebo má pomoci podle ustanovení trestního řádu k dosažení účelu trestního řízení, nebo
- b) je znalcem, tlumočnickem nebo obhájcem, pokud obviněný, kterého zastupuje, vypovídal nebo má vypovídat, aby pomohl k dosažení účelu trestního řízení, anebo
- c) je osobou blízkou k osobám výše uvedeným.

Jestliže je osobě podle tohoto zákona již poskytována ochrana a pomoc, označuje se jako osoba chráněná.¹⁵⁴

Mezi zvláštní formy ochrany a pomoci řadíme opatření zahrnující osobní ochranu, přestěhování chráněné osoby a zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby. Tyto úkony zajišťuje Policie ČR a Vězeňská služba ČR

Zvláštní ochranu lze poskytnout za předpokladu, že s ní a jejími podmínkami osoba souhlasí a ministr vnitra schválil návrh policie nebo státního zástupce, aby byla ochrana osobě poskytována. Na poskytnutí této ochrany nevzniká nárok.¹⁵⁵

¹⁵⁴ § 2 zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením

¹⁵⁵ zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením

7 Korunní svědek a spolupracující obviněný

Institut spolupracujícího obviněného byl do našeho právního systému zaveden 1. 1. 2010, kdy spolu s novelou trestního zákoníku zákonem č. 40/2009 Sb. nabyla účinnosti také doprovodná novela trestního řádu zákonem č. 41/2009 Sb.¹⁵⁶

Přijmutí institutu spolupracujícího obviněného bylo inspirováno institutem korunního svědka, který se tradičně vyskytuje v anglosaských právních systémech. Tyto dva instituty však nejsou totožné a navzájem se od sebe liší. Institut korunního svědka poskytuje pachateli imunitu před podáním obžaloby, což se u spolupracujícího obviněného neuplatňuje. Označení obviněného za spolupracujícího umožňuje obviněnému využít určité výhody uplatňující se při jeho potrestání, např. podmíněné či úplné upuštění od potrestání nebo uložení mírnějšího trestu. Obecnou podmínkou ustanovení obou institutů je spolupráce pachatele s orgány činnými v trestním řízení za účelem objasnit trestnou činnost.

Institut spolupracujícího obviněného se v našem právním řádu zprvu uplatňoval pouze na zvlášť závažné zločiny, od novely trestního řádu roku 2012 se již uplatňuje na všechny zločiny.¹⁵⁷ Tento institut napomáhá především v boji proti organizovanému zločinu, kdy osoba přispívá k objasnění podstatných skutečností trestného činu, na kterém se, sice v nepříliš významné míře, podílela. Pomáhá také rozkrývat strukturu zločineckých organizací, jejich organizátory a hlavní pachatele.¹⁵⁸

Institut spolupracujícího obviněného má jak procesně právní tak hmotně právní úpravu.

¹⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 2315

¹⁵⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Spolupracující obviněný. *Advokátní deník* [online]. 1.6.2018 [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/10/08/k-moznosti-vyuziti-institutu-spolupracujiciho-obvineného-v-dohode-o-vine-a-trestu/>

¹⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 2315

Trestní řád v § 178a uvádí, že obviněného jako spolupracujícího označuje v obžalobě (od roku 2020 nově také v dohodě o vině a trestu) státní zástupce, a to za předpokladu, že jsou splněny následující podmínky:

- a) osoba je schopná sdělit státnímu zástupci skutečnosti, které by přispěly k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny a zaváže se podat pravdivou výpověď v přípravném řízení i řízení před soudem,
- b) dozná se k činu, pro který je stíhán,
- c) souhlasí s tím, že bude označen jako spolupracující obviněný.¹⁵⁹

Ad a) Skutečnosti umožňující objasnit trestný čin zločinecké organizace musejí být uvedeny v protokolu, který sepisuje státní zástupce s obviněným. Nepostačí, byly-li součástí samostatného písemného prohlášení obviněného.¹⁶⁰

Ad b) Doznání obviněného ke skutku musí být podporováno dalšími provedenými důkazy, samotné doznání tak nezavazuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu. Obviněný nesmí být k doznání žádným způsobem nucen.¹⁶¹

Ad c) Iniciativa označení obviněného jako spolupracujícího může vycházet od samotného obviněného, jeho obhájce, policejního orgánu nebo státního zástupce. Prohlášení, že s takovýmto označením obviněný souhlasí, musí být písemné nebo zahrnuté do protokolu o výslechu obviněného.¹⁶²

Poté, co státní zástupce obdrží podání, aby byl využit institut spolupracujícího obviněného, nebo k takovému rozhodnutí dospěje sám, musí obviněného vyslechnout. Výslech provádí po poučení obviněného o jeho

¹⁵⁹ §178a odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád v posledním znění

¹⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 2318

¹⁶¹ Tamtéž str. 2321

¹⁶² Tamtéž str. 2321

právech, povinnosti setrvat na svém doznání, povinnosti dodržet své závazky uvedené v § 178a odst. 1, o následcích porušení těchto závazků a také o podstatě označení za spolupracujícího obviněného.¹⁶³

Velmi důležitý je proces následného hodnocení výpovědi, k němuž se vyjádřil také Ústavní soud slovy:

*„Proces hodnocení věrohodnosti výpovědi spolupracujícího obviněného musí být mimořádně pečlivý; musí být posouzeny mj. jeho osobnostní rysy, jeho motivace ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a souladnost jeho výpovědi s ostatními důkazy shromážděnými ve věci.“*¹⁶⁴

Trestní zákoník upravuje spolupracujícího obviněného z hlediska výměry trestů. To, aby obviněný mohl výhod týkajících se tohoto institutu čerpat, je nutné, aby byly dodrženy podmínky vyplývající z § 178a odst. 1., spolu s nimi nesmí být trestný čin, za který je obviněný stíhán více závažný než zločin organizované skupiny, který pomáhá objasnit, nesmí se na zločinu podílet jako organizátor nebo návodce a současně doznáním trestným činem úmyslně nezpůsobil smrt či těžkou újmu na zdraví.

Podle § 39 odst. 1 trestního zákoníku soud zohledňuje před rozhodnutím o druhu a výměře trestu to, do jaké míry se obviněný na trestném činu podílel a jakou mírou přispěl k objasnění zločinu.

Při ukládání trestu zváží soud všechny uvedené okolnosti, podle kterých může obviněnému uložit buď mírnější trest nebo jeho nižší výměru na podkladě obecné polehčující okolnosti podle § 41 písm. m) trestního zákoníku, nebo mimořádně snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 4 trestního zákoníku, či úplně nebo podmíněně upustit od potrestání podle § 46 a 48 trestního zákoníku.¹⁶⁵

¹⁶³ Tamtéž str. 2324

¹⁶⁴ Usnesení Ústavního soudu - senát ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 859/13

¹⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 2316 - 2317

7.1 Institut korunního svědka v zahraničí

7.1.1 Slovensko

Ve slovenském trestním řádu („trestný poriadok“) byl institut spolupracujícího obviněného („spolupracujúci obvinený“) zaveden v roce 1. 12. 2003 a pomocí následné rekodifikace trestného poriadku v roce 2005 došlo k jeho komplexnější úpravě.

Institut spolupracujícího obviněného má vliv na průběh trestního řízení, které je proti němu vedeno, nikoli na možnost ukládání druhu a výměry trestů jako je tomu v České republice. O jeho udělení rozhoduje veřejný žalobce, tedy prokurátor a stejně jako v České republice nemá obviněný nárok na to, aby mu institut byl přidělen.¹⁶⁶

Jako spolupracující obviněný je označována osoba, která se významnou měrou podílela na objasnění korupce, trestného činu založení, zosnování a podpory zločinecké skupiny, trestného činu založení, zosnování a podpory teroristické skupiny nebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou nebo teroristickou skupinou či na zjištění nebo usvědčení pachatele tohoto trestného činu. Přičemž obviněný může být obviněn z uvedeného trestného činu či jiného. Současně musí být zájem společnosti na objasnění uvedeného trestného činu vyšší, než zájem na trestním stíhání obviněného. Za spolupracujícího obviněného nemůže být označena osoba, která se na trestném činu, jež pomáhá objasňovat, podílela jako organizátor, návodce či objednavatel.¹⁶⁷

Jestliže jsou splněny výše uvedené podmínky, může prokurátor dočasně odložit vznesení obvinění (dle § 205 trestného poriadku), přerušit trestní stíhání (§ 228 trestného poriadku), zastavit trestní stíhání (§ 215 trestného poriadku) nebo podmíněně zastavit trestní stíhání (§ 218 trestného poriadku), v souvislosti s kterým se rovněž stanovuje zkušební doba v rozmezí 2 – 10 let, po kterou je

¹⁶⁶ MICHORA, Zdeněk. *SPOLUPRACUJÍCÍ OBVINĚNÝ JAKO NÁSTROJ PRO POTÍRÁNÍ ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU* [online]. Brno, 2018 [cit. 2022-02-02]. Disertační práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.

¹⁶⁷ § 218 odst. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

povinností obviněného nadále spolupracovat na objasnění výše uvedených trestných činů.¹⁶⁸

7.1.2 Spolková republika Německo

První úpravu korunního svědka lze v Německu spatřovat již od roku 1981, kdy sloužil především jako nástroj v boji proti drogové kriminalitě. Jeho současná úprava pak byla ustanovena v německém trestním zákoníku roku 2009. Úprava se vztahuje na středně těžkou až těžkou kriminalitu a jejich pachatele, kteří mohou přispět k objasnění závažných trestných činů (např. padělání peněz, vraždy, úplatkářství, trestné činy v sexuální oblasti atd.) nebo jejich spáchání mohou zabránit. K aplikaci institutu korunního svědka musí dojít již v přípravném řízení, tedy musí přispět k rozkrytí a objasnění trestné činnosti před zahájením hlavního líčení.¹⁶⁹

Soud může upustit od potrestání korunního svědka, pokud mu nehrozí trest odnětí svobody na dobu delší než 3 let, jestliže mu hrozí trest odnětí svobody na doživotí, smí soud snížit trest odnětí svobody na minimálně 10 let. To jestli soud zmírní osobě trest nebo od potrestání upustí, zvažuje na podkladě rozsahu a způsobu rozkrytých okolností, jaký měly význam pro objasnění, dále kdy svědek své svědectví orgánům činným v trestním řízení poskytl a jak závažný byl trestný čin, k jehož rozkrytí či zabránění svědek napomohl, v porovnání se závažností trestného činu, který spáchal sám.

Stejně jako v České republice ani v Německu právní úprava neumožňuje, aby byl korunní svědek zcela vyňat z obžaloby. Postup jakým se status korunního svědka přiděluje, není zcela přesně upraven.¹⁷⁰

¹⁶⁸ MICHORA, Zdeněk. *SPOLUPRACUJÍCÍ OBVINĚNÝ JAKO NÁSTROJ PRO POTÍRÁNÍ ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU* [online]. Brno, 2018 [cit. 2022-02-02]. Disertační práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.

¹⁶⁹ KANDALCOVÁ, Alena. Institut spolupracujícího obviněného v komparativním pohledu. In: FRYŠTÁK, Martin a spol. (ed.). *Dny práva 2016: Část X. Meze a možnosti inspirace trestního řízení angloamerickými prvky* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2022-02-02], ISBN 978-80-210-8561-9. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39614>

¹⁷⁰ Tamtéž

7.1.3 Anglie a Wales

V Anglii a Walesu se využívají tzv. *cooperating agreements*, které spočívají ve využití osob, které jsou pachateli trestné činnosti a mají k dispozici informace, které mohou pomoci objasnit závažnou hospodářskou kriminalitu. Tyto dohody jsou uzavírány mezi orgány činnými v trestním řízení a korunními svědky. Imunita korunnímu svědkovi může být nabídnuta pro jakýkoliv trestný čin, který spáchal, kdežto dohodu lze uzavřít pouze u závažných trestných činů.

Velkým odlišením od české právní úpravy spolupracujícího obviněného je, že korunní svědek není považován za věrohodného, pokud by figuroval v trestním řízení, které je vedeno jak proti němu, tak rovněž proti osobám, jejichž trestnou činnost má rozkrývat. V České republice je tomu právě naopak, kdy status spolupracujícího obviněného je možné udělit pouze, pokud se osoba na dané kriminalitě sama angažovala.¹⁷¹

O uzavření dohody rozhoduje žalobce, který posuzuje, zdali je v zájmu spravedlnosti, aby pachatel závažného trestného činu byl v pozici svědka, zdali je v zájmu společnosti a bezpečnosti přednější získat od osoby informace, nežli osobu odsoudit a zdali je nepravděpodobné, že by orgán činný v trestním řízení získal důkazy jiným způsobem než prostřednictvím korunního svědka. Pokud žalobce na základě těchto kritérií posoudí, že svědectví takovéto osoby může rozkrýt organizovanou kriminalitu, nabídne mu imunitu před trestním stíháním. Pachateli je následně zaslán tzv. *immunity notice*, ve kterém je popsán skutek, za který nebude stíhán a podmínky, které musí splnit v souvislosti s pravdivostí své výpovědi. Jestliže podmínky nedodrží, o imunitu přijde.¹⁷²

Mimo imunity může žalobce korunnímu svědkovi také slíbit, že vůči němu nebudou použity určité důkazy, jestliže jeho výpověď bude pravdivá. V tomto případě může být korunní svědek trestně stíhán.

Jestliže obviněný poskytl důležité svědectví o organizované kriminalitě a neuzavřel s žalobcem dohodu, soud mu může trest snížit. Při vyhlašování takového trestu musí soud současně sdělit, jaký trest by udělil, pokud by svědectví nezohledňoval. Pokud v souvislosti s daným případem není žádoucí,

¹⁷¹ Tamtéž

¹⁷² Tamtéž

aby soud oznamoval zmírnění trestu z důvodu poskytnutého svědectví, může se tato část vynechat.¹⁷³

Řízení s korunním svědkem je možno obnovit, byl-li již soudem odsouzen a jeho svědectví nebylo v trestu zohledněno. K obnově dojde, pokud pachatel přislíbil (formou dohody s žalobcem) spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, avšak po vynesení rozsudku své povinnosti nesplnil. V tomto případě se řízení obnovuje z důvodu zvýšení trestu pachateli. Druhým důvodem pro obnovu řízení je svědkovo rozhodnutí nadále spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení i poté, co mu jeho poskytnuté svědectví zajistilo nižší trest. Posledním důvodem je pak změna svědkova názoru na poskytnutí svědectví, kdy nejprve spolupracovat odmítl, avšak po vynesení rozsudku se rozhodl orgánům činným v trestním řízení napomoci.

Variant korunního svědka v Anglii a Walesu je poměrně mnoho. Především motivačně pro pachatele může působit možnost obnovy řízení, tedy vidina snížení trestu za poskytnuté svědectví.¹⁷⁴

7.1.4 USA

Korunnímu svědkovi v USA je poskytována tzv. *witness immunity*, která mu zajišťuje bezpečnost a zaručuje, že nebude stíhán za trestné činy, které z jeho výpovědi vyjdou najevo. Uplatňuje se především v případech, kdy nám osoba může poskytnout informace, na kterých je větší zájem než na samotném potrestání osoby. Imunitu poskytne soud na žádost veřejné žaloby z důvodu odmítnutí osoby vypovídat či poskytovat důkazy ve svůj neprospěch. Jestliže je svědkovi imunita poskytnuta, nemůže nadále odmítnout vypovídat. Osobu je následně možné zcela vyjmout z obžaloby, čímž se institut liší od české právní úpravy.¹⁷⁵

Právní řád v USA rozlišuje dva typy imunit. Prvním typem je imunita transakční, která zajišťuje svědkovi imunitu před stíháním za trestný čin, ke kterému se přiznal. Poskytnuté informace a důkazy korunním svědkem či

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ Tamtéž

¹⁷⁵ MICHORA, Zdeněk. Korunní svědek – minulost, současnost, budoucnost. In. FRYŠTÁK, Martin a spol. (ed.). Dny práva 2016: Část X. Meze a možnosti inspirace trestního řízení angloamerickými prvky [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2022-02-02], ISBN 978-80-210-8561-9. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39614>

informace přímo nebo nepřímo z těchto materiálů plynoucí, nemohou být následně použity v trestním řízení proti němu. Druhým typem poskytované imunity, je imunita účelová, která je užší verzí prvního typu. Uplatňují se zde pravidla imunity transakční, avšak pokud orgány činné v trestním řízení získají důkazy nezávisle na důkazech poskytnutých svědkem nebo se prokáže, že mohly být zjištěny bez jeho výpovědi, může být korunní svědek stíhán i pro doznané trestné činy.¹⁷⁶

Rysy korunního svědka lze spatřovat také v dohodovacím řízení, kde dochází k dohodě (tzv. *plea cooperation agreements*) mezi veřejným žalobcem a obviněným o doznání viny a přijetí trestu. Dohoda může mít formu takovou, že doznáním některých skutků nejsou stíhány skutky jiné, dále formu snížení trestu za doznání viny a v neposlední řadě nejméně běžnou formu spočívající v doznání některých skutečností za předpokladu, že budou z dokazování vyňaty skutečnosti jiné. Dohoda má čistě doporučující charakter, aby nabyla první moci, musí ji schválit soud. Primárním cílem dohod není doznání obviněného, ale získání informací usvědčující jeho spolupachatele.¹⁷⁷

Limity, na které trestné činy je možné institut korunního svědka v USA uplatňovat nenajdeme, v čemž se také liší od české právní úpravy, která neumožňuje použít institut spolupracujícího obviněného, jestliže pachatel doznaným trestným činem způsobil jinému smrt či těžkou újmu na zdraví.¹⁷⁸

¹⁷⁶ Tamtéž

¹⁷⁷ Tamtéž

¹⁷⁸ KANDALCOVÁ, Alena. Institut spolupracujícího obviněného v komparativním pohledu. In. FRYŠTÁK, Martin a spol (ed.). Dny práva 2016: Část X. Meze a možnosti inspirace trestního řízení angloamerickými prvky [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2022-02-02], ISBN 978-80-210-8561-9. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39614>

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo především objasnit postavení svědka v trestním řízení, jeho práva a povinnosti, jak probíhá jeho výslech a jaké způsoby ochrany svědka lze využít. Přestože z důvodu rozsahu práce nebylo možné důkladně rozebrat jednotlivě veškerá témata, domnívám se, že vytyčený cíl se podařilo splnit. Dalším cílem mé práce také bylo stručně objasnit a popsat instituty korunního svědka a spolupracujícího obviněného a následně je komparovat s jejich zahraničními úpravami. Věřím, že tento cíl se podařilo naplnit, avšak se domnívám, že je to problematika natolik rozsáhlá, ostatně stejně jako problematika ochrany svědka, že by bylo možno jí popsat v rámci další samostatné práce.

Dále jsem se do práce také snažila zakomponovat kriminalistické a psychologické hledisko, které se uplatňuje především v průběhu výslechu, jelikož výslech svědka, obzvláště svědka mladšího osmnácti let, je nutno provádět v souvislosti se znalostmi z oblasti forenzní psychologie. Věřím, že se mi podařilo alespoň nastínit psychologický průběh výslechu, jeho typické situace a taktické postupy využívané kriminalisty, pro získání pravdivé a úplně výpovědi. Z hlediska psychologie jsem se také zaměřila na proces hodnocení výpovědi a vyjmenovala některé verbální a neverbální projevy svědka, které se u něj mohou v průběhu výslechu vyskytnout a naznačovat lživou výpověď.

Co se týče ochrany svědka a institutu korunního svědka, lze si jistě brát příklad a inspiraci z cizích zemí. Především Spojené státy americké jsou se svým programem na ochranu svědků velmi úspěšné, avšak je nutno podotknout, že z důvodu rozdílného právního systému v této zemi (a také ve zmíněné Velké Británii), není možné do českého právního systému, jak institut korunního svědka, tak program na ochranu svědků plně převést.

Pro zpracování mé bakalářské práce jsem využívala především dostupnou odbornou literaturu, včetně literatury komentářové, dále judikaturu, odborné články a také právní předpisy, kdy stěžejním a nejdůležitějším právním předpisem byl samozřejmě trestní řád.

Seznam použité literatury

Monografie

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9

DURDÍK, Tomáš, ČÍRTKOVÁ, Ludmila, HÁKOVÁ Daniela a VITOUŠOVÁ, Petra. *Zákon o obětech trestných činů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-109-7

FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0,

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3,

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7.

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798789

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-80-7552-358-7,

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0

Právní předpisy

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozd. předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozd. předpisů

Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 45/ 2013 Sb., o obětech trestných činů

Zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti

Zákon č. 237/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

Soudní judikatura

Nález Ústavního soudu - senát ze dne 08.03.2005 sp. zn. I. ÚS 734/04

Nález Ústavního soudu - senát ze dne 04.12.1997 sp. zn. III. ÚS 149/97

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 11. 1976, Sp. zn. 4 Tz 23/76

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2005, sp. Zn. 7 Tdo 1103/2005

Usnesení Ústavního soudu - senát ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 859/13

Elektronické zdroje

MICHORA, Zdeněk. Korunní svědek – minulost, současnost, budoucnost. In. FRYŠTÁK, Martin a spol (ed.). Dny práva 2016: Část X. Meze a možnosti inspirace trestního řízení angloamerickými prvky [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2022-02-02], ISBN 978-80-210- 8561-9. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39614>

KANDALCOVÁ, Alena. Institut spolupracujícího obviněného v komparativním pohledu. In. FRYŠTÁK, Martin a spol (ed.). Dny práva 2016: Část X. Meze a možnosti inspirace trestního řízení angloamerickými prvky [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2022-02-02], ISBN 978-80-210-8561-9. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39614>

MICHORA, Zdeněk. *SPOLUPRACUJÍCÍ OBVINĚNÝ JAKO NÁSTROJ PRO POTÍRÁNÍ ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU* [online]. Brno, 2018 [cit. 2022-02-02]. Disertační práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.

KOUDELKA, Zdeněk. Spolupracující obviněný. *Advokátní deník* [online]. 1.6.2018 [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/10/08/k-moznosti-vyuziti-institutu-spolupracujiciho-obvineneho-v-dohode-o-vine-a-trestu/>

Bílý kruh bezpečí [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnost-Bily-kruh-bezpecí> [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnostPraze>